

Postup při ohlašování patologických jevů

Úvod

Tento dokument obsahující souhrnné informace o patologických jevech vznikl jako reakce na výsledky dotazníkového šetření z června 2022, které provádělo MPSV ČR v rámci projektu STOPPER, do kterého se Biologické centrum (dále jen BC) zapojilo. Z dotazníkového šetření vyplývá, že míra výskytu patologických jevů je srovnatelná s ostatními zapojenými subjekty. Na základě výsledků lze konstatovat, že zaměstnanci se s diskriminací a šikanou na BC přímo potýkají nebo potýkali v minulosti v různých formách (viz graf 1 a 2 v příloze).

V mnohem větší míře ale zaměstnanci uvedli, že byli svědkem šikany v uplynulých 6 měsících (viz graf 3 v příloze) a u některých projevů se výsledky BC oproti dalším institucím liší až o 11procentních bodů.

Víc než 52 % zaměstnanců navíc neví, jak by měli postupovat v případě, že jsou terčem, nebo svědkem šikany (viz graf 4 v příloze). Níže proto naleznete vysvětlení a popis nejčastěji vyskytovaných patologických jevů na pracovišti spolu s postupem, jak a kde svůj podnět podat k prošetření.

1. Diskriminace

Za diskriminační jednání lze považovat jakékoliv upírání přístupu jednotlivci k možnostem a právům, které jsou obecně dostupné a platné pro všechny zaměstnance. Za diskriminaci se považuje vymezování jedince založené na odlišnosti (pohlaví, národnost, věk, sexuální orientace, rasa, věrovyznání, zdravotní stav apod.) Dopouštět se diskriminace je v přímém rozporu s Listinou základních prav a svobod, ze které vychází tzv. antidiskriminační zákon – Zákon č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů.

2. Šikana

Šikana je nebezpečný sociálně patologický jev, při kterém je omezována svoboda, svoboda rozhodování, je ponižována lidská důstojnost a čest, často je obětí ubližováno na zdraví či na majetku. Označuje různorodé fyzické i psychické zneužívání slabšího nebo odlišného jedince v kolektivu nebo ve společnosti. Zpravidla má agresor nad obětí fyzickou, početní nebo mocenskou převahu. Následky šikany si kromě oběti do dalšího života odnášejí i všichni ostatní zúčastnění.

Za šikanu lze považovat jednání, které trvá víc než 6 měsíců a opakuje se průměrně 1x týdně.

Šikanózní jednání narušuje vnitřní integritu jedince, ponižuje jej a může být při dlouhodobém výskytu příčinou zdravotních problémů. Současně je snížena pracovní výkonnost jednotlivce, nebo celého týmu.

i. Nevědomá šikana

Nejčastěji si dotyčná osoba vůbec nemusí uvědomovat, že svým jednáním způsobuje nepříjemné pocity někomu ve svém okolí. Velmi často se jedná o rozdílné nároky na optimální pracovní teplotu, světelnost, hlučnost, nedodržování osobní hygieny, přehnané používání parfémů, neadekvátní emocionální projevy nebo vyjadřování. Vždy platí, že dokud nedefinujeme problém jedná se o nevědomou šikanu – nemůžeme automaticky předpokládat, že nám někdo dělá naschvály. Taky nelze očekávat, že bez jasného stanoviska a popsání toho, co nám vadí jev sám od sebe vymizí.

ii. Vědomá šikana

Za vědomou, patologickou šikanu považujeme chování, kdy dotyčná osoba neustále, opakovaně poškozují kolegy na pracovišti. I po upozornění pokračuje dále, často velmi rafinovaně.

Tabulka 1: Druhy vědomé šikany

	Vysvětlení pojmu	Příklad
Mobbing	šikana mezi kolegy	Pomluvy mezi kolegy, schovávání věcí, úšklebky nebo ztišení hovoru, když dotyčný/á vstoupí do místnosti, zatajování informací, vyloučení z kolektivu, naschvály, zpochybňování pracovních výsledků a kompetence...
Bossing	šikana nadřízených nadřízeným (může směřovat na jednotlivce či celou skupinu)	Zadávání úkolů s nesmyslným termínem, nepřiměřená kritika, ponižování (např. na společných poradách), zatajování informací, přehnaná kontrola, poznámky k výpovědi, výhrůžky, zpochybňování pracovních výsledků a kompetence...
Staffing	šikana nadřízeného podřízenými	Pomlouvání, šíření smyšlených informací s cílem oslabit pozici vedoucího, záměrné ignorování zadaných úkolů, zpochybňování autority...
Chairing	boj o moc mezi vedoucími pracovníky s cílem dosáhnout vyšší pozici	Pomluvy, posměšky, naschvály, manipulace, intriky, zpochybňování pracovních výsledků a kompetence, výhrůžky...
Sexuální obtěžování	útok na intimitu jedince	Verbální charakter (nevhodné, ponižující vtipy, poznámky, návrhy, vydírání, výhrůžky) Fyzický charakter (nevyžádané doteky, narušování osobní zóny)

3. Prevence

Nezákladnější prevence je věcná, asertivní a taktní komunikace s cílem poukázat na to, co cítíme za nepříjemné chování a jednání ze strany druhého. Nedílnou součástí je též nastavení hranic v chování a jednání, umět říci „ne“.

Doporučené preventivní kroky (dle e-learningových materiálů dostupných k projektu STOPPER):

- Předcházet a vyhýbat se útokům, nevyvolávat konflikty na pracovišti.
- Sebereflexe
- Nebrat si vše osobně – mít zdravě nastavenou laťku odolnosti vůči stresu, kritice
- Osvojit si přínosy věcné kritiky
- Snažit se rozpoznat příčiny, které by mohly vztahovou patologii vyvolat.
- Snažit se konflikty okamžitě řešit a konfrontovat kolegu s jeho nepříjemným či neetickým chováním = nastavení hranic tolerance a hranic komunikace
- Nenechat se vyprovokovat.
- Posílit své pozitivní stránky.
- Být si vědom svých slabin, nedostatků, avšak stavět na svých silných stránkách.

- V případě vztahové patologie si dát od problému odstup a snažit se komunikovat jasně, asertivně, otevřeně.
- Zaměřit se na práci, která je pro oznamovatele tvůrčí a pozitivní.

4. Ohlašování

a. Na koho se obrátit?

Pokud selže Vaše snaha o věcnou komunikaci a útoky na Vaši osobu neustávají, obraťte se se svým podnětem nejdříve na svého přímého nadřízeného, nebo nejbližšího vyššího nadřízeného (pokud máte konflikt s přímým nadřízeným). Ten by měl s Vámi situaci probrat a dle potřeby řešit dál. Taky se lze obrátit přímo na Etickou komisi (viz níže).

b. Etická komise

Orgánem pověřeným řešením podnětů týkajících se neetického jednání a chování na BC je Etická komise. Etická komise je složená ze šesti členů (každý ústav a THS má svého zástupce). Aktuální složení je dostupné na intranetu <https://www.bc.cas.cz/intranet/komise/eticka-komise/#anchor>

Etická komise posuzuje podněty v souladu s Etickým kodexem. Etický kodex je závazný dokument pro všechny zaměstnance BC, se kterým se zaměstnanci seznamují po svém nástupu do zaměstnání <https://www.bc.cas.cz/intranet/interni-dokumenty/predpisy-a-smernice/>

V méně závažných případech se Etická komise snaží především o smířčí jednání s oběma stranami, působí jako mediátor. V závažných případech podnět prošetří a výsledek šetření předloží řediteli instituce a daného ústavu či vedoucímu Technicko-hospodářské správy (THS). Disciplinární postih je pak v kompetenci ředitelů či vedoucího THS.

V případě, že podnět řeší pouze vedoucí pracovník a bude vyvozovat důsledky, je důležité poradit se o legislativním rámci disciplinárních záležitostí [s vedoucí Personálního úseku](#), aby bylo vše v souladu se Zákoníkem práce.

c. Jak postupovat v případě, že jsem svědkem šikany a chci podat podnět k prošetření:

1. Zdokumentuji, zaznamenám datum, čas a jev, kterého jsem byl/a svědkem
2. Popíšu, kdo byl v situaci šikanovaný a kdo šikanoval (oběť a agresor)
3. Pokud jsou i další svědci, uvedu je do svého záznamu
4. Situaci popíšu co nejpodrobněji (vyhýbám se ale domněnkám a spekulacím, popisuju pouze to, čeho jsem byl/a přímým účastníkem)
5. Pokud to není první případ a situace se víckrát opakovala, uvedu co nejpřesnější četnost jevu
6. Pokud mám důkaz, přiložím ho k popisu
7. Takto koncipovaný podnět lze podat přímo Etické komisi, která se bude podnětem zabývat <https://www.bc.cas.cz/intranet/komise/eticka-komise/#anchor>
8. Případná konzultace k sepsání podnětu je možná spolu s [Koordinátorkou HR aktivit](#) nebo [Tajemnicí BC](#)

Zdroje

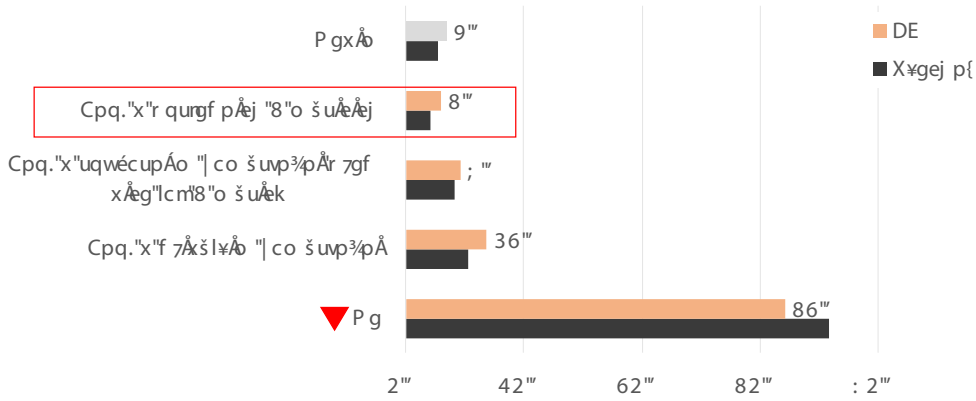
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198>

<https://www.stopper.cz/>

Přílohy

Rqw|g"8" | co š upcpeš f gmcrtwg." g"d{ rā"x'r qurgf pĀej "8"o š uĀĀej "x{ uvcxgpq
 Ākncpš "pc"r tceqxlwUxqw"OtqxpĀx Ōm{ w"Ākncp{ "ug"DE"x Ōt c| pš "pgrĀĀqf "Āp uĀwĀĀ
 | cr qlgpŌej "f q'r tqlgmwŌ co š upcpeĀx c m'd{ rĀegmāxš "xĀeg"éc uq"x{ uvcxgpk
 Ākncpš "p{ pĀĀx"o Āpwrq uĀĀ

Q vĀĀ nĀ < D{ rĀc "lug'pš nĀ { "Ākncpāx p 1c"pc"r tceqxlwĀ

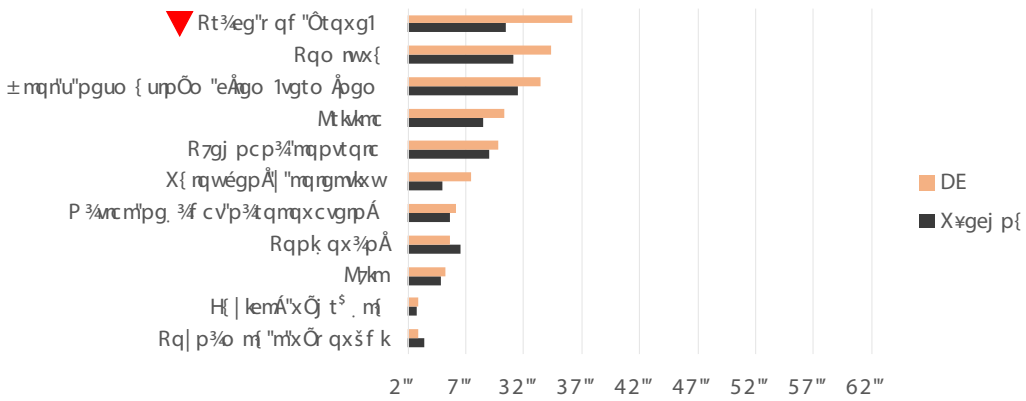

P "7"43: 1694:

Graf 1

P Ā mqw"Ōtq xg1 "Ākncp{ "r vxt| wg"Āf gvckpĀr qj rgf "pc"l gf pāvrĀĀ"Āqto {
 r cvqri lemĀj q"ej qxĀpĀ"uxqw"Ōtq xpĀĀg"r qf qdpĀxĀgo | cr qlgpŌo "qti cpĀĀ ceĀo 0
 XŌlo mw"vxq7Ār qw| g"x{ uvcxgpĀr tĀeg"r qf "Ōtq xg1 "mqo r gvqpeg."mwgtĀ"d{ rā
 x{ uvcxgpq"36" | co š upcpeš 0

Q vĀĀ nĀ < P Ā mqw"Ōtq xg1 "Ākncp{ "r vxt| wg"Āf gvckpĀr qj rgf "pc"l gf pāvrĀĀ"Āqto {
 r cvqri lemĀj q"ej qxĀpĀ"uxqw"Ōtq xpĀĀg"r qf qdpĀxĀgo | cr qlgpŌo "qti cpĀĀ ceĀo 0
 XŌlo mw"vxq7Ār qw| g"x{ uvcxgpĀr tĀeg"r qf "Ōtq xg1 "mqo r gvqpeg."mwgtĀ"d{ rā
 x{ uvcxgpq"36" | co š upcpeš 0

P "7"43: 1694:

Uwo c"x ŌmĀj wF gppš . VŌf pš "c"Ō š uĀĀpš =c| gppq"r rĀpĀx{ wĀĀ q" | cuvqwr gpĀxcvĀqti cpĀĀ cegŌ

Graf 2

